

Als je denkt:

IK KAP ERMEE!

kijk dan op www.vsvgroningen.nl

Voortijdig schoolverlaten, een gedeelde verantwoordelijkheid

Evaluatieonderzoek naar de Plusvoorziening en
het VSV-beleid in Groningen

Gideon de Jong
Lenneke Docter-Jansen
Jacques Zeelen

kijk dan op www.vsvgroningen.nl

rijksuniversiteit
groningen

Colofon

- Titel** *Samenvattend beleidsdocument van het rapport:*
Voortijdig schoolverlaten, een gedeelde verantwoordelijkheid –
Evaluatieonderzoek van de Plusvoorziening en het VSV-beleid in Groningen
- Auteurs** Gideon de Jong, MSc – onderzoeker Lifelong Learning
Lenneke Docter-Jansen, MSc – onderzoeker Lifelong Learning
Dr. Jacques Zeelen – universitair hoofddocent Lifelong Learning
- Correspondentie** *Volledig rapport met bijlagen op te vragen bij:*
Gideon de Jong (gideon.de.jong@rug.nl), Jacques Zeelen (j.j.m.zeelen@rug.nl)
Algemeen Pedagogische Wetenschappen (APW) – afdeling Lifelong Learning
Rijksuniversiteit Groningen
Grote Rozenstraat 38
9712 TJ Groningen
Secretariaat: 050 363 6500
- Copyright** Gebruik en overname van de teksten, ideeën en resultaten uit deze publicatie is
vrijelijk toegestaan, mits met bronvermelding

**rijksuniversiteit
groningen**

Samenvattend beleidsdocument

Onderzoek naar de Groningse Plusvoorziening en het VSV-beleid

Van januari tot december 2011 is vanuit de afdeling Algemeen Pedagogische Wetenschappen (vakgroep 'Lifelong Learning') van de Rijksuniversiteit Groningen in samenwerking met de Hanzehogeschool Groningen (Academie van Sociale Studies) en het Centrum voor Maatschappelijke Ondersteuning (CMO Groningen) een evaluatieonderzoek uitgevoerd naar de Plusvoorziening en het VSV-beleid in de provincie Groningen. Doel van dit onderzoek is een eindadvies te formuleren met betrekking tot de voortzetting van de plus- en vsv-trajecten op basis van uiteenlopende kwalitatieve deelonderzoeken die tijdens de genoemde maanden zijn verricht.

KWANTITATIEVE GEGEVENS PLUSVOORZIENING EN VSV-BELEID

Naast de input vanuit de kwalitatieve deelonderzoeken, zijn kwantitatieve gegevens met betrekking tot de Groningse Plusvoorziening en de VSV-projecten verkregen en geanalyseerd.

Kwantitatieve gegevens plusvoorziening

Aan de hand van de registratielijsten van de Plusvoorziening heeft er een beschrijvende analyse plaatsgevonden, resulterend in tabellen en staaf- en cirkeldiagrammen, hetgeen inzicht biedt in de kwantitatieve karakteristieken van jongeren die deelnemen aan een plustraject. De uitkomsten van deze kwantitatieve gegevens worden hier kort en bondig opgesomd. Het betreffen de kenmerken van de plusjongeren die tussen oktober 2010 en juli 2011 voor een plustraject zijn aangemeld.

In de periode oktober 2010 tot juli 2011 zijn er in totaal 106 jongeren aangemeld bij de indicatiecommissie van de Plusvoorziening, waarvan er 76 daadwerkelijk zijn geplaatst in een plustraject (39 in de Rebound, 29 in Coaching, 3 in Wonen-Werken-Leren en 5 in een combinatie van meerdere plustrajecten). Van de 76 aangemelde jongeren zijn er 34 mannelijke en 42 vrouwelijke deelnemers. De gemiddelde leeftijd ligt net boven de grens van de leerplicht, namelijk 18,38 jaar. Jongeren die zijn geplaatst in een traject zijn woonachtig in één van de drie RMC regio's van Groningen: 21 jongeren komen uit regio Oost-Groningen, 9 uit regio Noord/Eemsmond, 44 uit regio Centraal/Westerkwartier. Weliswaar zijn 2 jongeren woonachtig in een naastgelegen provincie (Drenthe en Friesland). Aan de hand van een lijst met postcodes die zijn aangemerkt als 'armoedeprobleemcumulatiegebied' (APC-gebied), kan worden vastgesteld dat 34% (n=26) van de Groningse plusjongeren woont in een dergelijk postcodegebied. Als er wordt ingezoomd op de gezinssamenstelling van de plusjongeren, dan komt 'slechts' 18% (n=14) uit een traditioneel gezin met twee biologische ouders, hetgeen wil zeggen dat 82% (n=62) van de plusjongeren woonachtig is in een 'niet-traditionele' gezinssituatie. De plusjongeren functioneren doorgaans op MBO niveau 2 (47%, n=36) en zijn met name vanuit het Noorderpoort (67%, n=51) aangemeld. Een grote meerderheid van de plusjongeren is aan de start van het schooljaar 2011-2012 nog steeds bij een onderwijsinstelling (74%, n=56) ingeschreven en volgt tijdens, dan wel na het plustraject, een opleiding. Echter kan hieruit niet geconcludeerd worden dat de plusjongeren die momenteel staan ingeschreven en onderwijs volgen daadwerkelijk een startkwalificatie zullen behalen. Dit zal de toekomst moeten uitwijzen.

Kwantitatieve gegevens VSV-projecten

Vanuit de verschillende coördinatoren van de dertien VSV-projecten zijn er kwantitatieve gegevens aangeleverd over onder andere hoeveel scholen en leerlingen hebben deelgenomen aan de projecten en of

dankzij de projecten leerlingen voor het onderwijs zijn behouden. Hierbij is een onderverdeling gemaakt in preventieve VSV-projecten en de projecten die gekenmerkt worden door het bedienen van een smallere doelgroep met meer specifieke problemen en die daardoor een intensievere begeleiding behoeft. In de onderstaande tabel zijn de kwantitatieve gegevens betreffende de VSV-projecten weergegeven.

VSV-project	Kwantitatieve gegevens	Periode
Preventieve projecten		
Loeks	14 deelnemende scholen, 32 groepen, 390 jongeren bediend	2010-11
Talentedmap	37 deelnemende scholen, 4594 jongeren bediend	2011-12
VMBO carroussel	26 deelnemende scholen, 114 jongeren bediend	2010-11
VSV theater	63 geplande voorstellingen vinden plaats op 31 scholen, +/- 6000 leerlingen die voorstelling zullen bijwonen	2011
Groninger Loopbaanacademie	265 scholings- en trainingsbijeenkomsten, 6010 docenten en overig personeel bijgeschoold	2011
Sportieve aanval op de uitval*	<i>Gerealiseerd:</i> 12 deelnemende scholen, 156 jongeren bediend <i>Planning:</i> 12 deelnemende scholen, 240 jongeren die zullen worden bediend	2010-12
Projecten met intensievere begeleiding		
Brugfunctionaris	87 instroom, 79 positieve uitstroom, 8 voortijdig gestopt**	2011
Decaan+	133 instroom, 130 positieve uitstroom, 3 voortijdig gestopt**	2010-11
Opstroomcoach	121 instroom, 98 positieve uitstroom, 23 voortijdig gestopt**	2011
ZAT	28 deelnemende vestigingen van de Groningse MBO-instellingen 22 vestigingen aangesloten bij stadZAT 4 vestigingen aangesloten bij ZAT buiten de stad 20 BAT's/IZT's/IZAT's in ontwikkeling 6 BAT's/IZT's/IZAT's in oprichting 11 opgeleide zorgcoördinatoren, 23 zorgcoördinatoren in cursus	2010-11
Doorstroomcoach	71 instroom, 60 positieve uitstroom, 11 voortijdig gestopt**	2011
Martinigilde	30 instroom, 16 positieve uitstroom, 6 nog in traject, 8 voortijdig gestopt**	2010-11
RMC+	1068 instroom, 712 positieve uitstroom (ofwel terug naar onderwijs)**	2010-11

* Alleen gegevens van Noorderpoort, gegevens van Alfa-college missen

** Deze getallen betreffen de aan het project deelnemende jongeren

CONCLUSIES DEELONDERZOEKEN

Achtereenvolgens staan hieronder conclusies weergegeven over: 1) de Plusvoorziening op basis van de expertinterviews (mesoniveau); 2) de Plusvoorziening aan de hand van de interviews met deelnemers en professionals van Rebound en Coaching (microniveau); 3) de VSV-projecten op basis van de interviews met deelnemers en professionals van de projecten, en; 4) de SROI-impactanalyse van het CMO Groningen.

Plusvoorziening: conclusies uit de expertinterviews – mesoniveau

- I. Samenwerking tussen en met scholen, hulpverlening en gemeenten is voor het voortbestaan van de Plusvoorziening belangrijk. Op deze manier kan er onder andere geleerd worden van elkaars expertise en professionele netwerk. Een daadkrachtige projectleiding faciliteert deze samenwerking. Nadruk op een collectieve verantwoordelijkheid voor overbelaste jongeren is hier essentieel, (financiële) lasten moeten evenredig worden verspreid.

2. De indicatiecommissie is de poortwachter van de Groningse Plusvoorziening; zij bewaakt dat de juiste jongeren worden bediend en voorkomt dat de projecten te snel volstromen met jongeren die met een lichtere vorm van zorg ook al goed af zouden zijn. Twijfels bestaan over hoe de indicatiecommissie zich verhoudt tot het stadZAT.
3. De Groningse Plusvoorziening zet in op de juiste projecten die het meest effectief zijn in de hulp aan overbelaste jongeren (Rebound en Coaching). Twijfels bestaan over een te dominante nadruk op curatieve voorzieningen.
4. Eenzijdige nadruk op een specifieke doelgroep zorgt voor een te gedifferentieerd aanbod van voorzieningen, bepaalde groepen (bijvoorbeeld AKA-leerlingen) raken daardoor ondergesneeuwd. Plustrajecten moeten worden afgestemd op bestaande VSV-trajecten en preventieve initiatieven om een te gefragmenteerde aanpak van voortijdig schoolverlaten en overbelastheid onder jongeren te voorkomen.
5. De tak 'arbeidsmarkt' is tot op heden onderbelicht in de Groningse Plusvoorziening. Jongeren die weerstand blijven bieden tegen het volgen van onderwijs (en dus het behalen van een startkwalificatie) zijn wellicht beter af in een begeleidingstraject naar een geschikte werkplek. Het is aannemelijk dat werkgevers aangesproken kunnen worden op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid om te investeren in kwetsbare jongeren, maar hen vooral ook op de kansen te wijzen die jongeren hen bieden bij een toenemende vergrijzing van hun personeel. Zij kunnen gemotiveerd worden te investeren in een coachingstraject waarin jongeren worden begeleid in het vinden van werk en het verkrijgen van de juiste werknemersmentaliteit.

Plusvoorziening: conclusies uit de interviews met jongeren en coaches – microniveau

6. Er worden (met name door scholen en ouders) irreële verwachtingen (bijvoorbeeld te snel ervan uitgaan dat probleemgedrag vermindert of dat schoolprestaties direct verbeteren) gesteld van de Rebound en Coaching. Een jongere is niet na een aantal maanden Plusvoorziening een 'voorbeeldige leerling'. Hier moet rekening mee worden gehouden, vooral tijdens overdrachtsmomenten terug naar de klas.
7. Docenten in het reguliere onderwijs moeten zich bewust zijn van hun handelingsruimte met betrekking tot het werken met overbelaste jongeren – enerzijds moeten ze niet te snel jongeren doorverwijzen naar de Plusvoorziening, anderzijds moeten ze niet te lang (ondanks de beste intenties) met jongeren blijven 'aanmodderen'.
8. Een traject van de Plusvoorziening is alleen effectief als de jongere de verantwoordelijkheid neemt om actief deel te nemen en de bereidheid heeft om te veranderen.
9. Het hebben van een dagbesteding (voornamelijk in de vorm van een opleiding) is essentieel voor coaches om jongeren te motiveren de draad van het leven weer op te pakken (denk aan herpakken dag- en nachtritme, opstaan, enzovoort).
10. De kracht in de begeleiding van coaches ligt vooral in het persoonlijke contact en een vertrouwensrelatie met de jongeren. Jongeren hebben belang bij een persoonlijke, positieve, oplossingsgerichte, praktische, sturende en motiverende benadering van docenten en coaches.
11. Rebound-docenten en coaches dienen te laten zien dat ze de jongeren serieus nemen. Hierdoor kan er gewerkt worden aan een goede werkrelatie en ontstaat er vertrouwen over en weer. Vanuit deze vertrouwensrelatie zullen jongeren sturing en (dwingende) adviezen van de rebound-docent en coach eerder aannemen.
12. Er moet – met de beperkte duur van de Rebound en Coaching in het achterhoofd – in de begeleiding en ondersteuning van overbelaste jongeren worden gestreefd naar duurzame (op de lange termijn gebaseerde) oplossingen (onder andere door het stimuleren van eigen kracht en het betrekken van het informele netwerk van de jongere en peers/leeftijdsgenoten).
13. Jongeren zijn zich bewust van hun problematiek en capaciteiten en zien het nut in van het behalen van een diploma (echter met verschillende motieven: de één vanuit financieel, de ander vanuit een sociaal-ontwikkelings en/of maatschappelijk oogpunt).

14. Jongeren waarbij de belemmeringen in zes maanden niet op te lossen zijn en de afstand naar een startkwalificatie te groot is, zouden meer gebaat kunnen zijn bij intensieve begeleiding naar werk. Zij kunnen op de werkvloer door middel van eerder verworven competenties toch certificaten behalen.

VSV-projecten: conclusies uit interviews met medewerkers en deelnemers van de VSV-projecten

15. Algemene conclusie

Op basis van de informatie die uit de interviews naar het effect van de VSV-projecten naar voren is gekomen, kan (met enige bescheidenheid) worden gesteld dat de huidige vormgeving van de VSV-projecten bijdraagt aan de vermindering van het aantal voortijdig schoolverlaters. De mate waarin dit heeft plaatsgevonden is aan de hand van de huidige beschikbare gegevens echter niet met zekerheid te zeggen. Elk van de projecten heeft zijn bijdrage geleverd aan het verminderen van het percentage voortijdig schoolverlaters in Groningen, zij het dat elk project dit op een eigen wijze tot stand heeft gebracht.

15A. Kwaliteitsimpuls Loopbaanoriëntatie en -begeleiding, (LOB)

Programmaliijn A van het huidige beleid, waar de projecten Talentenmap, Loeks en VMBO Carrousel onder vallen, zijn preventieve projecten. Deze projecten zijn ingeweven in het LOB programma van verschillende VMBO-scholen. Doordat deze projecten met elkaar om de tafel zijn gaan zitten, hebben zij kennis genomen van elkaars programma. Hierdoor is bereikt dat de projecten beter op elkaar aansluiten en concrete ideeën zijn ontstaan over waar het aanbod aan leerlingen kan worden verbeterd.

15B. Overstap nieuwe stijl VMBO – MBO

De overstap van het VMBO naar het MBO is voor een zekere categorie jongeren een risicomoment om uit het onderwijs te vallen. Niet alleen de grootschaligheid van MBO-instellingen is hieraan debet, ook de afstand die jongeren uit afgelegen delen in de provincie moeten afleggen om een voor hen interessant onderwijstraject te volgen is een belangrijke factor voor uitval. Een warme overdracht, zoals geïnitieerd door een brugfunctionaris of een betrokken decaan uit het voortgezet onderwijs, levert een belangrijke bijdrage aan een succesvolle overgang van jongeren naar het MBO. Doordat RMC-medewerkers tegenwoordig op onderwijslocaties werkzaam zijn is het beter mogelijk vroegsignalering van risico's op voortijdig schoolverlaten vorm te geven, zodat sneller gerichte actie kan worden ondernomen en studenten bijvoorbeeld aan een brugfunctionaris worden toebedeeld.

15C. Niet buitenboord maar binnenboord

De projecten Niveau Opstroomcoach en Doorstroomcoach hebben hun meerwaarde bewezen in het behouden van jongeren voor het onderwijs. In het eerste project is het belangrijk dat er gericht wordt op de juiste doelgroep, ofwel die jongeren op niveau I waarvan de assumptie bestaat dat zij cognitief in staat zijn een opleiding op niveau 2 te voltooien. Met persoonlijke aandacht door de coach voor de jongere en diens achtergrond voelen jongeren zich erkend en begrepen zodat de motivatie om door te stromen naar een hoger niveau toeneemt. De doorstroomcoaches behoeden jongeren die een verkeerde studiekeuze hebben gemaakt voor uitval doordat zij hen begeleiden naar een opleiding die beter bij hen past. Beperkte instroommomenten vormen hier een struikelblok. Het stadZAT heeft voornamelijk weinig cases behandeld doordat het aantal aanmeldingen gering was. Deels hieraan ten grondslag ligt het feit dat de ZAT's op locatie tot eind 2011 de tijd hebben gekregen om gestalte te krijgen. Daarnaast kan verondersteld worden dat het aantal behandelde cases bij het stadZAT beperkt is doordat verwijzers eerder de weg vinden naar de indicatiecommissie van de Plusvoorziening.

15D. Deskundigheidsbevordering

Hieronder vallen twee projecten: de Groninger Loopbaan Academie en het VSV-theater Noord-Nederland. Docenten die in staat zijn hun lesprogramma gestructureerd aan te bieden, maar ook door hun manier van lesgeven jongeren weten te boeien, dragen in belangrijke mate bij aan het voorkomen van schooluitval. Deskundigheidsbevordering door de Groninger Loopbaan

Academie rust docenten uit met kennis en competenties op het gebied van voortijdig schoolverlaten – docenten zijn daardoor beter in staat om risico's die duiden op schooluitval in een vroeg stadium te signaleren zodat snel gerichte actie kan worden ondernomen; ook kunnen zij als consultant op het gebied van voortijdig schoolverlaten dienen voor hun collega's. Zonder dat er uitspraken gedaan kunnen worden dat het VSV-theater direct van invloed is op het voorkomen van schooluitval, blijkt het project succesvol in het aantal scholen en leerlingen dat met het toneelstuk wordt bereikt – jongeren die het stuk bijwonen reageren enthousiast, hetgeen een bijdrage kan leveren aan de bewustwording van de gevolgen van voortijdig schoolverlaten.

15E. Martinigilde

Het gildeleren is een nieuw concept in MBO-land daar de jongeren niet alleen op de werkvloer praktische ervaring opdoen, maar ook de docenten hun klaslokaal hebben verlaten. In het gildeleren zijn docenten aanwezig binnen de organisatie waar jongeren hun traject volgen. De organisatie levert de facilitaire middelen voor scholing. De tussentijdse resultaten, zowel uit de interviews als uit de kwantitatieve cijfers, laten een positief beeld zien van het Martinigilde. Juist die jongeren die moeite hebben met het meekomen in theoretische leerwegen, hebben baat bij praktijkgericht leren. Het Martinigilde biedt leerwerktrajecten aan jongeren op niveau 1 en 2 die doorgaans moeilijk in reguliere BBL-trajecten kunnen worden geplaatst. Praktijkbegeleiders vervullen een belangrijke rol in het gildeleren doordat zij voor jongeren als voorbeeld dienen, de jongeren kunnen aansturen en persoonlijke aandacht voor jongeren hebben als er problemen in de thuissituatie zijn.

15F. Sportieve aanval op de uitval buitenboord

Sportactiviteiten kunnen op een indirecte manier positieve invloed uitoefenen op het voorkomen van schooluitval. Sport legt namelijk een aantal patronen bloot: zijn jongeren bijvoorbeeld gemotiveerd om een activiteit te voltooien, nemen zij opdrachten van anderen aan? Het project 'Sportieve aanval op de uitval buitenboord' is per deelnemende MBO-instelling verschillend ingevuld. Er kunnen geen concrete uitspraken worden gedaan of jongeren daadwerkelijk door dit project voor het onderwijs blijven behouden. Wel wijst internationaal wetenschappelijk onderzoek uit dat sport indirect jongeren voor uitval kan behoeden.

SROI-meting: conclusie

16. Als de verwachtingen zoals die zijn ingeschat door de stakeholders (onder andere bestuurders en leidinggevenden van Groningse onderwijs- en hulpverleningsinstanties, beleidsmedewerkers van de gemeentelijke en provinciale overheid, afgevaardigden van de drie RMC-regio's) uitkomen, dan leveren zowel Rebound als Coaching een meerwaarde op. Voor Rebound geldt dan dat elke euro aan kosten 3,4 euro oplevert aan maatschappelijk rendement. Voor Coaching is dit zelfs 4,4 euro. Omdat het om schattingen gaat is op de cijfers een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd, waarbij alle positieve opbrengsten gehalveerd zijn en de negatieve opbrengsten verdubbeld. Ook na deze gevoeligheidsanalyse zien we dat Rebound en Coaching een sociale meerwaarde opleveren. Voor Rebound geldt dan dat voor elke geïnvesteerde euro nog 1,1 euro aan sociaal rendement wordt voorgebracht. Coaching levert nog 1,5 euro op. Vermoedelijk zal de daadwerkelijk gerealiseerde meerwaarde ergens in de bandbreedte tussen deze waarden liggen.

AANBEVELINGEN M.B.T. CONTINUERING PLUSVOORZIENING EN VSV-BELEID

Er kan een zevental aanbevelingen aan de hand van de zestien bovenstaande conclusies worden geformuleerd met betrekking tot de voortzetting van de Groningse Plusvoorziening en het VSV-beleid. Dit betreffen:

- I Behouden en versterken regionale samenwerking en infrastructuur; het voorkomen van fragmentatie en differentiatie; het nastreven van een eenduidige vsv-aanpak.

- 2 Inzetten op vsv-deskundigheidsbevordering van docenten in de vorm van vroegsignalering en reflecteren op de eigen handelingsruimte.
- 3 Versterken capaciteiten en persoonlijke kwaliteiten van jongeren; het versterken van intermediaire vaardigheden van Rebound-professionals en coaches.
- 4 Betrekken van het (informele) netwerk in de begeleiding; realiseren van een succesvolle terugstroom vanuit de Rebound in de klas; nastreven van een duurzame inbedding.
- 5 Voor zover mogelijk de nadruk leggen op het behalen van een startkwalificatie; jongeren die tegen onderwijs blijven ageren begeleiden naar een geschikte werkplek.
- 6 Stimuleren van maatschappelijke betrokkenheid bij werkgevers; betrekken van werkgevers in de financiering van coachingtrajecten naar arbeid.
- 7 Voorkomen van langdurige werkloosheid en deprivatie door in te blijven zetten op het huidige VSV-beleid en de plustrajecten.

BEGELEIDINGSPIRAMIDE VSV-BELEID EN PLUSVOORZIENING GRONINGEN

Het is aanbevelingswaardig om de infrastructuur die de afgelopen twee jaar is ontstaan te continueren en te verfijnen. De vraag kan hier worden gesteld of de projectgroepen Plusvoorziening en VSV als twee aparte organen moeten worden voortgezet of dat het voor het realiseren van een eenduidige vsv-aanpak aan te bevelen is beiden bij één paraplu onder te brengen. Mocht voor dit laatste worden gekozen dan moet gekeken worden naar hoe de verschillende vsv- en plusprojecten zich tot elkaar verhouden. Deze trajecten kunnen worden weergegeven in een zogeheten 'begeleidingspiramide'.¹ Dit model behelst een onderscheid te maken in lichte tot zwaardere vormen van begeleiding. Hoe hoger in de piramide des te zwaarder de problematiek van de te bedienen doelgroep en des te intensiever de begeleiding die wordt geboden (en inherent, hoe hoger de kosten van de begeleiding). Tegelijkertijd heeft de begeleidingspiramide onderaan een brede basis, terwijl als er hoger in de piramide wordt geklommen de breedtebasis steeds smaller wordt – dit betekent dat laag in de piramide een brede doelgroep kan worden bediend, terwijl hoog in de piramide de te bedienen doelgroep door oplopende problematiek steeds kleiner wordt.

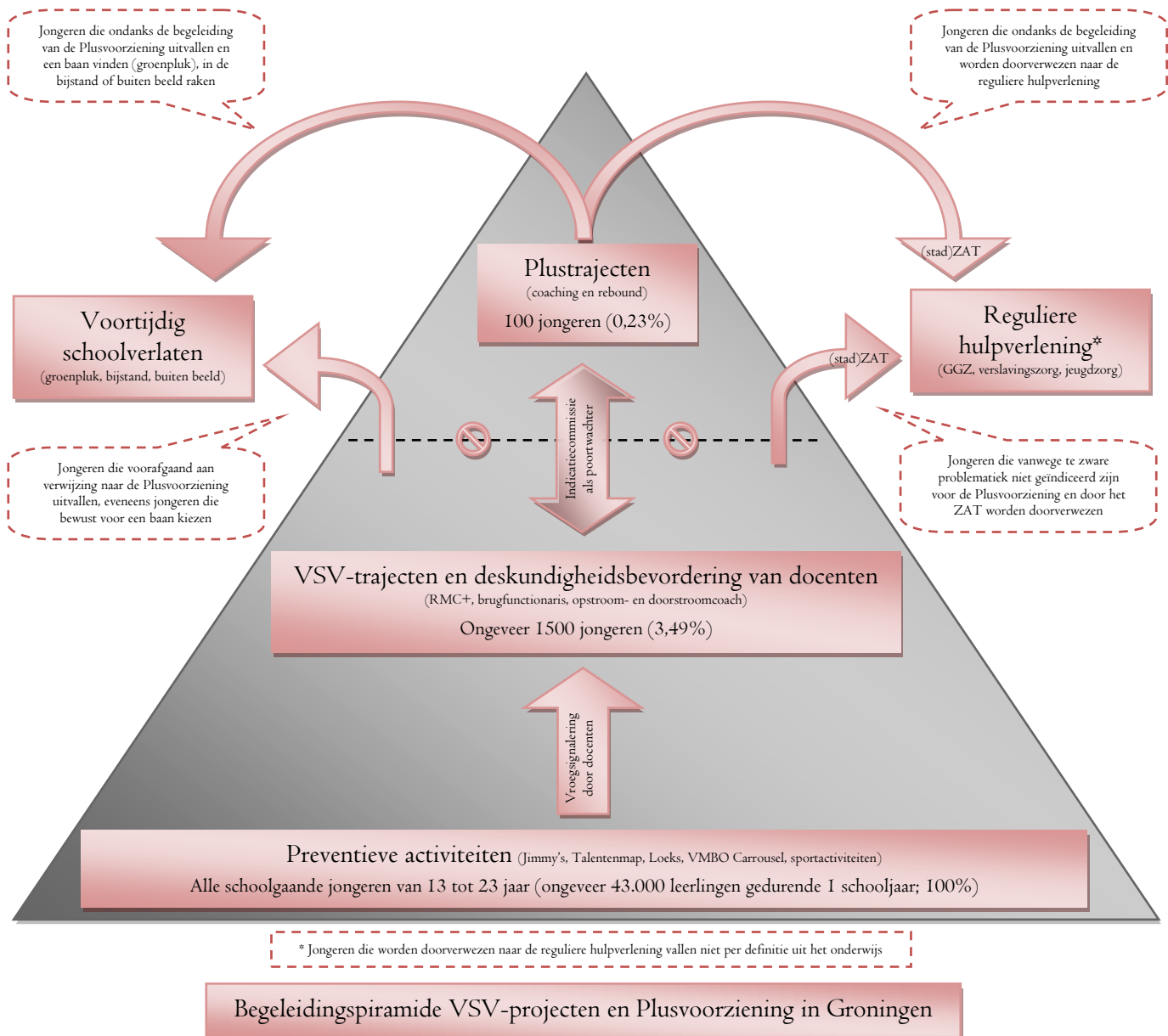
Vertaald naar het Groningse VSV-beleid (zie onderstaand figuur) wordt het fundament van de piramide gevormd door preventieve initiatieven zoals deze door Jimmy's worden geïnitieerd en initiatieven die in de reguliere klassen vorm krijgen. Doel van deze preventieve activiteiten is een brede doelgroep te bedienen (alle schoolgaande jongeren in de leeftijd van 13 tot 23 jaar). Niet alleen kan hierbij gedacht worden aan het aanbieden van loopbaanoriëntatie in het voortgezet onderwijs zodat jongeren een juiste studiekeuze maken (zoals met de projecten Talentenmap, Loeks en VMBO Carrousel getracht wordt na te streven), ook vroegsignalering door een jongerenadviescentrum valt onder preventie (in Groningen zijn dit de activiteiten die door Jimmy's worden uitgevoerd).

Vroegsignalering is ook een taak van docenten en de RMC-medewerkers die op locatie werkzaam zijn. Om docenten hiervoor handvatten te geven zou ingezet kunnen worden op deskundigheidsbevordering van docenten op het gebied van voortijdig schoolverlaten. Het project 'Groninger Loopbaan Academie' is hier een voorbeeld van. Deskundigheidsbevordering van docenten met betrekking tot het probleem van voortijdig schoolverlaten zit al een trede hoger in de begeleidingspiramide omdat dit initiatief zich richt op een specifiekere doelgroep (de jongeren waarvan docenten het vermoeden hebben dat ze risico lopen uit te vallen). Met dit initiatief is per deelnemer dan ook meer geld gemoeid dan de relatief goedkope loopbaanoriëntatie-projecten (waar je per definitie een grotere groep jongeren mee kan bedienen). In dezelfde orde van intensiteit van begeleiding zijn initiatieven aan te wijzen die jongeren waarvan het vermoeden op uitval bestaat bij de hand worden genomen. Coaches vanuit het onderwijs

¹ Doorgaans wordt gesproken van 'zorgpiramide', echter wordt in dit rapport het woord 'zorg' zoveel mogelijk vermeden. Om minder de nadruk te leggen op beperkingen (zorg impliceert namelijk dat er beperkingen zijn waar aandacht naar uit moet gaan) van jongeren, wordt er in dit kader gesproken van 'begeleidingspiramide'.

helpen met een individuele aanpak jongeren door te stromen van MBO niveau I naar niveau 2 (opstroom-coaches), of begeleiden hen in het instromen in een andere studie die de jongere beter past (doorstroom-coaches). Ook brugfunctionarissen vervullen op dit niveau van de piramide een belangrijke functie – zij begeleiden jongeren waarvan de verwachting is dat de transitie van het (kleinschalige) VMBO naar het (grootschalige) MBO een risicofactor is.

Figuur Begeleidingspiramide VSV-projecten en Plusvoorziening in Groningen

De top van de piramide wordt gevormd door de Plusvoorziening. In de Groningse context betreffen dit Coaching en Rebound. Beide trajecten zijn ingericht voor de zogeheten overbelaste jongeren. De doelgroep is klein, maar heeft complexe problematiek wat zonder tussenkomst van professionele begeleiding ervoor zorgt dat de kans dat deze jongeren uitvallen vrijwel 100% is. Intensiteit van begeleiding is hoog (en daardoor duur) en wordt in het geval van Coaching door buitenschoolse hulpverleningsinstanties aangeboden. Een belangrijk orgaan voor de instroom in de Plusvoorziening is, zoals reeds gezegd, de indicatiecommissie. Zij zorgt ervoor dat alleen dié jongeren in een plustraject

worden geplaatst die hier ook daadwerkelijk voor zijn geïndiceerd en is daardoor de poortwachter van de Plusvoorziening.

Naast de initiatieven zoals deze in de begeleidingspiramide staan weergegeven zijn in bovenstaand figuur twee buiten de piramide geplaatste routes vermeld. De ene route leidt tot de reguliere hulpverlening (te denken aan jeugdzorg, geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg). Jongeren die te complexe problematiek hebben wat zelfs niet hoog in de piramide door tussenkomst van een plustraject kan worden verholpen, kunnen via het Zorg Advies Team (ZAT) worden aangemeld voor een geïndiceerd hulpverleningstraject. Uiteraard bestaat ook de mogelijkheid dat jongeren nadat ze in een plustraject zijn geplaatst alsnog doorverwezen worden naar de reguliere hulpverlening. Lang niet alle jongeren die in de reguliere hulpverlening terechtkomen vallen uit school – naast de vsv- en plustrajecten kan ook de reguliere hulpverlening bijdragen aan het behouden van jongeren voor het onderwijs.

De tweede route is de weg die zoveel mogelijk moet worden vermeden, namelijk de route die leidt tot uitval. Jongeren vallen uit doordat ze aan het werk gaan (groenpluk – hoewel jongeren die blijven ageren tegen onderwijs wellicht beter af zijn in een begeleidingstraject naar een geschikte werkplek), maar kunnen ook in de bijstand terechtkomen (als ze 18 jaar en ouder zijn), of zelfs helemaal buiten beeld raken (doordat ze bijvoorbeeld het delinquente pad opgaan en helemaal worden losgeweekt van hun sociale inbedding).

Wat betekent het hier bovenstaande voor het continueren en verfijnen van de vsv-infrastructuur van Groningen? Een projectleiding die verantwoordelijk wordt voor het overkoepelende VSV-beleid moet in staat zijn de hele begeleidingspiramide te 'beheersen'. Zij moet daarom korte lijnen kunnen onderhouden met de bestuurders en beleidsmedewerkers op mesoniveau en de professionals op de werkvloer, waarin ze rugdekking krijgt van het programmamanagement en verantwoording afdraagt aan het dagelijks bestuur. De projectleiding fungeert als consulent voor alle actoren uit het VO en VMBO-onderwijs (jongeren, docenten, leidinggevend en bestuurders) als voor alle andere betrokken partijen (gemeenten en hulpverleningsinstanties – de arbeidsmarkt ontbreekt vooralsnog). Een belangrijke vraag die gesteld kan worden is in welke bezetting de projectleiding moet worden gecontinueerd. Het is voorstelbaar dat met de ontstane infrastructuur een aantal zaken op hun plaats zijn gevallen en meer routine zijn geworden zodat de projectleiding in afgeslankte vorm kan worden voortgezet.